

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs	
Kd Gustav Rosén		OP SA 19-22	
Handledare		Antal ord: 11 921	
Oscar Larsson	Beteckning	Kurskod	
		1OK026	
PRINCIPER FÖR SJÖKRIGET – HUR VALIDA ÄR DE?			
<u>ABSTRACT:</u>			
<p>Principles of war have for a long time constituted a central part of military thinking, but for as long as they have existed their value has been debated and criticized. Strangely, there seems to exist almost no scientific research testing the empirical validity of such principles, despite the fact that they still appear to play an important role in military doctrine, training and education.</p> <p>This study aims to test the validity of principles of war, by examining whether they can explain the outcome of naval battle. Through a case study approach, principles of naval warfare expressed by theorist Geoffrey Till are tested on a historical naval engagement between US and Japanese forces during World War II.</p> <p>The result of the study shows a certain correlation between some of Till's principles and victory in the analysed battle, and thereby proves the empirical validity of principles of war to some extent. Further research is however required to increase the confidence in principles as an analytical framework for explaining the outcome of battle, and to determine the possible underlying causal mechanisms.</p>			
<u>Nyckelord:</u>			
Krigföringsprinciper, Geoffrey Till, sjöstrid, taktik			

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1. Introduktion	3
1.2. Forskningsöversikt.....	3
1.3. Problemformulering.....	6
1.4. Syfte och frågeställning	7
1.5. Avgränsningar	7
1.6. Disposition.....	7
2. Teori.....	9
2.1. Val av teori	9
2.2. Geoffrey Till	9
2.3. Analysverktyg.....	14
3. Metod.....	15
3.1. Forskningsdesign	15
3.2. Val av fall	15
3.3. Analysmetod.....	16
3.4. Val av material och källkritisk diskussion.....	17
3.5. Forskningsetisk diskussion	18
4. Analys	19
4.1. Operativ kraftsamling	19
4.2. God taktisk lägesbild	20
4.3. Effektiv ledning	21
4.4. Taktisk kraftsamling	22
4.5. Taktisk manövrering.....	23
4.6. Effektiv logistik	23
4.7. Utnyttjandet av miljön	24
4.8. Sammanställning	24
5. Avslutning	25
5.1. Metoddiskussion.....	25
5.2. Resultatdiskussion	27
5.3. Slutsatser och underlag för vidare forskning.....	27
Litteratur- och referensförteckning.....	29

1. Inledning

1.1. Introduktion

Alfred T. Mahan skriver att sjöslag alltid har vunnits eller förlorats beroende av huruvida de utkämpades i enlighet med principerna för krigföring. Genom att studera historiska sjöslag kan man urskönja dessa krigföringsprinciper och lära sig tillämpa dem taktiskt, och just det är syftet med att studera tidigare krig menar han.¹ Även för strategiska överväganden finns principer enligt Mahan, och dessa är tidlösa.²

Carl von Clausewitz antyder också att studier av historiska krig möjligtvis skulle kunna leda till att principer för krigföringen utkristalliseras, men att sådana inte i detalj bör styra agerandet på slagfältet. Teori skall enbart tjäna till att belysa relevanta problem och vara till hjälp i en befälhavares intellektuella utveckling, inte leda denne i striden ansåg han.³

Dessa två exempel på historiska militära tänkares syn på krigföringsprinciper belyser en slags oenighet som ter sig råda än idag, huruvida principer för krigföring som formulerats genom studerandet av historiska slag bör styra agerandet i krig eller ej. Jan Ångström och Jerker Widén skriver att krigföringsprinciper som koncept är omtvistat hos såväl teoretiker som praktiker, att oenighet råder inte bara om vilka principerna är utan också om hur de skall tolkas och användas.⁴

Mahans uppfattning att studiet av historiska sjöslag kan resultera i formulerandet av principer för sjökriget, antyder indirekt att sjökriget konceptuellt skiljer sig från exempelvis krigföring på land. Sålunda torde principer framtagna specifikt för sjökriget fordras, om krigföringsprinciper överhuvudtaget skall vara relevanta för just sjökrigföring.

1.2. Forskningsöversikt

Forskningsöversikten som följer syftar till att illustrera det befintliga forskningsläget om krigföringsprinciper, och fem artiklar har valts ut för att belysa detta.

Russel W. Glenn analyserar i sin artikel de principer för krigföring som går att finna i dåvarande reglementen för USA:s armé. Han finner att två separata uppsättningar av principer existerar, principer för konventionella militära operationer och principer för militära operationer i andra fall än krig.⁵

Han skriver att hans artikel tjänar tre syften; att för det första beskriva hur de traditionella krigföringsprinciperna har uppstått, att för det andra påvisa varför det är onödigt att ha de två separata uppsättningarna av principer, och slutligen att argumentera för att USA:s armé bör förändra några av sina principer.⁶ Enligt Glenn publicerade den amerikanska armén en lista över krigföringsprinciper för första gången år 1921, men han beskriver inte hur just dessa principer uppstod.⁷

¹ Alfred Thayer Mahan, *Mahan on Naval Warfare: Selections from the Writings of Rear Admiral Alfred T. Mahan* (Mineola, New York: Dover Publications, 1999), s. 6.

² Mahan 1999, s. 5.

³ Carl von Clausewitz, *Om kriget* (Stockholm: Bonnier Fakta, 1991), s. 103.

⁴ Jan Ångström & J.J. Widén, *Contemporary Military Theory: The dynamics of war* (London: Routledge, 2015), s. 75.

⁵ Russell W. Glenn, "No More Principles of War?", *Parameters* 28:1 (1998), s. 48.

⁶ Glenn 1998, s. 49–50.

⁷ Glenn 1998, s. 50.

Vad avser mer teoretiska förståelser för krigföringsprinciper, så menar Glenn att det under århundraden ter sig ha funnits en uppfattning hos olika militärteoretiska tänkare att det finns fundamentala principer för krigföring, men att ingen av dessa faktiskt angett vilka dessa principer bör vara. Den brittiske militärteoretikern J.F.C. Fuller skall däremot ha skapat en uppsättning av nio principer, vilka han bland annat presenterat i en bok som utgavs år 1926.⁸

Glenn argumenterar i resten av artikeln för att USA:s armé inte bör ha två skilda uppsättningar av principer för krigföring, utan att en enhetlig uppsättning av principer bör ersätta dem.⁹ Han menar att välformulerade principer kan utgöra ett recept för framgång, och hävdar till och med att den sida i ett krig som bäst lyckats förhålla sig till principer oftast har segrat historiskt.¹⁰ Vidare så anser han, likt han tidigare antytt, att det är möjligt att formulera principer som är allmängiltiga och applicerbara på just alla former av militära operationer.¹¹

Michael J. Artelli och Richard F. Deckro ter sig här vara av en annan uppfattning än Glenn, att det inte går att formulera principer som gäller alla former av operationer. Intressant är dock att de nämner att USA:s armé då de skriver sin artikel har gjort precis vad Glenn förespråkade; omformulerat sina två separata uppsättningar av principer till en enhetlig.¹²

Artelli och Deckro hävdar att krigföringen har förändrats, och bygger vidare på tidigare forskning som anser att krig kan delas in i fyra generationer.¹³ Kriget mot terrorismen i bland annat Afghanistan och Irak anses tillhöra den fjärde generationens krig,¹⁴ och de påstår att existerande uppsättningar av krigföringsprinciper behöver utvecklas för att vara tillämpbara i denna form av militära operationer.¹⁵

De menar att utmärkande för militära operationer i fjärde generationens krig är olika former av upprorsbekämpning, vilket antas kräva stöd från lokalbefolkningen för att vara framgångsrikt. Därmed behöver enligt deras uppfattning existerande krigföringsprinciper kompletteras med principer som handlar om just lokalbefolkningens stöd till, och uppfattning av, de militära operationerna.¹⁶

Alaric Searle inleder sin artikel med att påstå att forskare som studerat krigföringsprinciper i huvudsak har begränsat sig till väldigt ytliga men breda studier, som undersökt utvecklingen av principer över långa tidsperioder.¹⁷ Det saknas således enligt honom vetenskapliga studier som prövar krigföringsprincipers nytta i mer specifika kontexter.

Searle söker i sin studie granska hur de krigföringsprinciper som J.F.C. Fuller formulerade kom att påverka de olika försvarsgrenarna i Storbritannien under mellankrigstiden, och menar att även marinen och flygvapnet influerades av dessa trots Fullers armébakgrund.¹⁸

⁸ Glenn 1998, s. 50–52.

⁹ Glenn 1998, s. 54–63.

¹⁰ Glenn 1998, s. 55–56.

¹¹ Glenn 1998, s. 56–57.

¹² Michael J. Artelli & Richard F. Deckro, "Fourth generation operations: principles for the 'Long War'", *Small Wars & Insurgencies* 19:2 (2008), s. 221.

¹³ Artelli & Deckro 2008, s. 221–225.

¹⁴ Artelli & Deckro 2008, s. 223–225.

¹⁵ Artelli & Deckro 2008, s. 228–229.

¹⁶ Artelli & Deckro 2008, s. 230–233.

¹⁷ Alaric Searle, "Inter-service Debate and the Origins of Strategic Culture: The 'Principles of War' in the British Armed Forces, 1919–1939", *War in History* 21:1 (2013), s. 4–5.

¹⁸ Searle 2013, s. 5–6.

Han finner att Fullers principer kom att ge upphov till omfattande debatter hos samtliga försvarsgrenar, och även mellan försvarsgrenarna.¹⁹ Dessa debatter kom enligt honom att till största delen handla om två frågor; om det finns beständiga principer för krigföring, och om dessa i sådana fall är användbara på alla militära ledningsnivåer och i alla försvarsgrenar.²⁰

Även om Searle inte gör någon ansats till att försöka besvara dessa frågeställningar, anser han att debatten i sig var av nytta. Bland annat menar han att den för första gången gav upphov till en gemensam strategisk kultur i Storbritannien, och antyder att principerna kanske skulle kunna anses ha fungerat som ett slags gemensamt språk för att analysera och förstå krigföring.²¹

Zvi Lanir påstår att samtida militärteoretiker generellt missförstår och underskattar nyttan av krigföringsprinciper, och presenterar i sin artikel nya sätt att betrakta principers värde. Eftersom krigföringsprinciper har institutionaliserats i någon form av i princip alla krigsmakter världen över, så måste de ha stor betydelse menar han.²² Framför allt måste de enligt honom tillfredsställa ett stort behov inom det militära tänkandet, och frågan han vill besvara är vad det behovet är.²³

Lanir menar att kriget enligt Clausewitz inte kan ses som vetenskap eller konst, utan som ett socialt fenomen. För att förstå sociala fenomen måste två reciproka koncept ställas i motsats mot varandra, och därmed gäller detsamma även för krig och krigföringsprinciper hävdar Lanir.²⁴ Det är på så vis principer fyller en funktion menar han, de tjänar ett epistemologiskt syfte. Då flera av principerna står i motsats till varandra, hjälper de till att identifiera och förstå de inneboende motsättningarna i krigets natur.²⁵ Han anser dock att de även kan fungera som riktlinjer för krigföring, åtminstone på taktisk nivå.²⁶

Jan Ångström och Jerker Widén prövar i sin studie vad de anser är de två vanligaste argumenten för krigföringsprincipers nytta, för att försöka förklara varför principer har institutionaliserats i så bred omfattning. Dessa argument är att principer antingen kan tjäna en praktisk funktion som vägledning, eller en teoretisk funktion i egenskap av ett analysinstrument som kan förklara utfallet av krig.²⁷

De ställer sig tveksamma till huruvida principer kan ha någon praktisk nytta, på grund av dilemmat avseende hur detaljerade de skall vara. Är principerna för detaljerade riskerar ens agerande på slagfältet att bli förutsägbart och rutinartat, men är de i stället för odetaljerade är de inte till någon hjälp i krigets kaos menar de.²⁸

Vad avser den teoretiska nyttan, så anser de att den måste prövas empiriskt. De finner dock att ingen vetenskaplig empirisk prövning av krigföringsprincipers förklaringsvärde har

¹⁹ Searle 2013, s. 28.

²⁰ Searle 2013, s. 29.

²¹ Searle 2013, s. 29–31.

²² Zvi Lanir, "The 'principles of war' and military thinking", *The Journal of Strategic Studies* 16:1 (1993), s. 1–2.

²³ Lanir 1993, s. 4.

²⁴ Lanir 1993, s. 6–7.

²⁵ Lanir 1993, s. 10–14.

²⁶ Lanir 1993, s. 15.

²⁷ Jan Ångström & J.J. Widén, "Adopting a Recipe for Success: Modern Armed Forces and the Institutionalization of the Principles of War", *Comparative Strategy* 31:3 (2012), s. 263–264.

²⁸ Ångström & Widén 2012, s. 278.

genomförts. Det kan enligt deras uppfattning bero på att krigföringsprinciper i allmänhet är svåra att operationalisera och mäta, samt på att krigföringsprinciper ofta är formulerade så att de utgör varandras motsatser. Krigföringsprincipers teoretiska nytta kan således varken styrkas eller avfärdas i nuläget menar de.²⁹

Sammanfattningsvis så ter sig forskningen vara oense om krigföringsprincipers syfte och nytta. Glens uppfattning att det är möjligt att konstruera principer som kan tillämpas i alla militära operationer står exempelvis i kontrast mot Artellis och Deckros artikel, som anser att upprorsbekämpning fordrar nya principer. Att principer som är tillämpbara i alla typer av militära operationer går att formulera, motsäger även delvis uppfattningen att sjökriget kräver egna principer. Å andra sidan analyserar Glens studie enbart arméreglementen och principer för markstrid, något som också är genomgående hos artiklarna ovan bortsett från Searles. Principer för sjökrigföring ter sig inte ha studerats vetenskapligt överhuvudtaget.

Ångströms och Widéns påstående att krigföringsprinciper generellt anses fylla ett praktiskt syfte som vägledning, eller ett teoretiskt syfte som analysverktyg är intressant. Således bör krigföringsprinciper kunna nyttjas som just analysverktyg för att empiriskt försöka förklara utfallet av historiska slag, men Ångström och Widén skriver att så i princip aldrig skett. Således går det att identifiera två forskningsluckor som blir relevanta för detta arbete; krigföringsprincipers nytta som analysverktyg har inte prövats empiriskt, och principer för sjökrig ter sig inte ha studerats i någon utsträckning.

Även Searle antyder att krigföringsprinciper inte prövats empiriskt, han påstår att forskning om krigföringsprinciper i huvudsak består av studier som övergripande beskriver deras historia. Detta blir också tydligt genom det faktum att Searles artikel ter sig vara den enda som i någon grad prövat principers nytta empiriskt av studierna ovan, medan övriga författare i huvudsak verkar ha arbetat induktivt. Även om Searle fokuserat på principers värde för den militärteoretiska debatten snarare än deras tillämpning, anser han att resultatet av hans studie påvisar att krigföringsprinciper kan ha fungerat som analysinstrument för att förstå krig. Därmed framstår det som fruktbart att nyttja krigföringsprinciper som just det, vilket blir relevant för detta arbete.

Vad avser krigföringsprincipers eventuella praktiska nytta, ter sig även här forskningen vara oense. Lanir menar att krigföringsprinciper måste ha ett praktiskt värde eftersom de institutionaliserats i så hög grad av krigsmakter världen över, vilket också Glenn antyder då han skriver att välformulerade krigföringsprinciper kan utgöra ett recept för framgång i krigföring. Ångström och Widén ställer sig däremot ytterst tveksamma till krigföringsprincipers praktiska betydelse.

1.3. Problemformulering

Mahans uppfattning om att det går att formulera principer för sjökriget som om de efterlevs bör underlätta framgång ter sig vid första anblick som lockande, att genom vetenskapliga studier av historiska slag kunna ackumulera kunskap om vad som leder till seger i krig bör ändå vara centralt för krigsvetenskapen. Som forskningsöversikten ovan dock visar, så är syftet med och nyttan av krigföringsprinciper tämligen omtvistad.

Trots denna oenighet har otaliga listor av krigföringsprinciper skapats, olika uppsättningar har institutionaliserats i officiella dokument hos mariner världen över, och de nyttjas för såväl

²⁹ Ångström & Widén 2012, s. 279–281.

utbildning av officerare som för ledning av militära operationer. Som exempel kan den svenska marinens taktikreglemente lyftas, i vilken tio grundregler för sjökriget presenteras. Dessa grundregler påstås tjäna som vägledning vid planering av operationer, men deras uppkomst härleds inte och reglementet motiverar ej heller varför just de är relevanta.³⁰

Här uppstår i författarens mening ett dilemma – krigföringsprinciper lärs ut och nyttjas, trots deras tveksamma vetenskapliga belägg. Det vore relevantt att empiriskt pröva nyttan av krigföringsprinciper, i syfte att undersöka huruvida de överhuvudtaget är valida och därmed kan sägas tjäna ett reellt syfte. De av artiklarna som presenterats i forskningsöversikten ovan som faktiskt i någon utsträckning försöker utreda krigföringsprincipers användbarhet, ter sig i huvudsak ha fokuserat på principer för markstrid och i synnerhet principer som inspirerats av J.F.C Fullers från tidigt 1900-tal, medan forskning om principer för sjökrig lyser med sin frånvaro. Således ter det sig som än mer relevantt att pröva just principer för sjökrig, eftersom sådana trots allt används av världens mariner.

1.4. Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är att öka förståelsen för krigföringsprinciper som koncept i allmänhet, och principer för sjökrig i synnerhet. Som forskningsöversikten ovan illustrerar råder stor oenighet inom krigsvetenskapen avseende hur krigföringsprinciper skall förstås, vad deras syfte är och om de kan tillämpas på något vis. Forskningsöversikten visar även på två tydliga forskningsluckor; krigföringsprincipers validitet verkar ej ha prövats empiriskt, och principer för sjökrig har inte överhuvudtaget studerats.

Således kommer detta arbete försöka bidra till att fylla dessa luckor, genom att empiriskt pröva krigföringsprincipers förklaringsvärde för utfallet av historiska sjöslag. Även om detta arbete därmed fokuserar på krigföringsprincipers teoretiska betydelse som analysverktyg, bör resultatet även stärka eller försvaga tilltron till deras praktiska värde. Utöver detta kommer arbetet även att öka förståelsen för möjliga förklaringskoncept för historiska sjöslag, ur ett större perspektiv.

Arbetets forskningsfråga kommer att vara som följer:

Hur kan krigföringsprinciper förklara utfallet av historiska fall av sjöslag?

1.5. Avgränsningar

Arbetet kommer att avgränsas till att analysera ett fall av historiskt sjöslag, med hjälp av en teori om krigföringsprinciper. Både den segrande och den förlorande sidan i slaget kommer dock att studeras. Dessa avgränsningar görs med hänsyn till den förväntade arbetsinsatsen, såväl som arbetets ordgräns.

1.6. Disposition

I nästkommande kapitel kommer den teori som ligger till grund för detta arbete att presenteras, och den kommer även att operationaliseras samt sammanställas till ett analysverktyg. Därefter följer ett metodkapitel, i vilket arbetets forskningsdesign, metod, empiri och material presenteras och diskuteras kritiskt. I det fjärde kapitlet visas arbetets analys, och vad i materialet som legat till grund för denna. I avslutningskapitlet presenteras

³⁰ Försvarsmakten, *TRM DEL 1 2021: Reglemente taktik för marina operationer - Del 1* (Stockholm: Försvarsmakten, 2021), s. 22–23.

arbetets slutsatser och underlag för vidare forskning, samt en kritisk diskussion avseende arbetets metodval genomförs.

2. Teori

2.1. Val av teori

Geoffrey Tills tio principer i boken *Seapower*³¹ kommer att representera krigföringsprinciper i detta arbete, och utgöra den teori som skall ligga till grund för arbetets analysverktyg. Till påstår att dessa principer utarbetats ur en slags beprövad erfarenhet om vad som fungerat i historiska sjöslag, i ett försök att konstruera krigföringsprinciper för sjöstriden.³²

Tills principer väljs som teori därför att i princip inga andra gångbara alternativ existerar i författarens mening. De flesta uppsättningar av krigföringsprinciper ter sig härstamma från doktriner och reglementen, medan enbart fåtalet har formulerats på en militärteoretisk nivå. Framför allt existerar få teoretiska krigföringsprinciper som är avsedda för sjöstrid, och det är rimligt att anta att principer för exempelvis markstrid inte till fullo är tillämpbara vid strid till sjöss. Wayne P. Hughes skriver just det, att krigföringsprinciper konstruerade för markstrid inte är helt överförbara till sjöstriden.³³

Det är dock relevant att poängtera att Tills principer inte på något sätt kan ställas i ett motsatsförhållande till varandra, vilket annars är vanligt med uppsättningar av principer som syns i forskningsöversikten ovan. Ångström och Widén anser dock att dessa motsättningar är ett tänkbart problem för principers teoretiska nytta, varför detta snarare bör stärka Tills principers relevans för detta arbete.

2.2. Geoffrey Till

Till ställer en retorisk fråga om huruvida krigföringsprinciper kan appliceras på sjöslag, och om så är fallet vilka principer för sjökriget som går att finna genom historiska studier av sjöslag³⁴. Han menar att otaliga studier av historiska slag antyder att följande tio principer är av stor vikt.³⁵

- *Operational level concentration*
- *Having an accurate tactical picture*
- *Effective command and control*
- *Tactical concentration*
- *Tactical manoeuvre*
- *Logistical efficiency*
- *Use of the environment*
- *Superior weaponry*
- *Resilience*
- *Fighting spirit*

Till utvecklar dock inte detta argument genom att exempelvis hänvisa till vilka dessa studier av historiska slag är, men försöker underbygga några av principerna med hjälp av enstaka historiska exempel. Han skriver ej heller explicit vilka krigförings- eller ledningsnivåer som principerna är användbara på, men hans påstående att marinteori som söker förklara utfallet

³¹ Geoffrey Till, *Seapower: A guide for the twenty-first century*, 4 uppl. (London: Routledge, 2018), s. 211–214.

³² Till 2018, s. 211.

³³ Wayne P. Hughes & Robert P. Girrier, *Fleet Tactics and Naval Operations*, 3 uppl. (Annapolis: Naval Institute Press, 2018), s. 166.

³⁴ Till 2018, s. 211.

³⁵ Till 2018, s. 211–214.

av slag ofta fokuserar på taktik³⁶ kan tolkas som att han anser dem vara tillämpbara på taktisk nivå.

Nedan har sju av principerna av författaren fritt översatts till svenska, och kommer att beskrivas mer utförligt. Dessa sju principer kommer att operationaliseras till mätbara indikatorer, för att därefter sammanfogas till ett analysverktyg. De tre principer som inte kommer att operationaliseras och nyttjas i analysen, är Tills tre sista principer i listan ovan. Anledningen till att dessa utesluts är att författaren anser att de inte är användbara i detta arbete.

Principen om *superior weaponry* handlar enligt Till om att antingen ha numerärt fler eller teknologiskt bättre vapensystem i förhållande till motståndaren, och han skriver att *resilience* innebär att ha fartyg som rent fysiskt kan överleva motståndarens vapenverkan.³⁷ Således handlar dessa två principer om hur fartygen eller plattformarna är konstruerade, och inte om hur de faktiskt utnyttjas taktiskt i strid. I författarens mening kan de därför inte betraktas som krigföringsprinciper, varför de blir irrelevanta för detta arbete.

Principen *fighting spirit* innebär enligt Till att besättningarna måste upprätthålla en hög vilja att strida, och att denna vilja i sin tur delvis är grundad i besättningarnas utbildningsstatus.³⁸ Att mäta och dra slutsatser om vilken vilja som besättningarna hade i striden kommer att vara nästintill omöjligt anser författaren, och detsamma gäller besättningarnas utbildning och träning då enbart slaget i sig kommer att analyseras. Detta är skälet till att även denna princip utesluts.

2.2.1. Operativ kraftsamling

Till skriver att befälhavare på den operativa nivån måste ge underställda rätt förutsättningar för att kunna vinna slag på den taktiska nivån, och exemplifierar detta genom att lyfta ett problem den holländska flottan ställdes inför under 1600-talet. Han menar att holländarna simultant försökte nå två olika målsättningar; att å ena sidan uppsöka ett avgörande slag mot britterna, å andra sidan försöka skydda sin egen handelssjöfart. Detta skall enligt Till ha lett till att de inte till fullo lyckades nå något av målen, och den holländske amiralen skall ha uttryckt att han önskade sig enbart ha ett enda mål att fokusera sina ansträngningar mot.³⁹

Operationskonst är enligt Till ett förhållandevis nytt fenomen som härstammar från sovjetiskt tänkande om markstriden tidigt 1900-tal, där man definierade en ny ledningsnivå mellan strategi och taktik. Den operativa nivån skulle syfta till att länka samman strategi och taktik, genom att omvandla strategiska målsättningar till taktisk verksamhet.⁴⁰ Omvänt behöver även den taktiska verksamheten samordnas så att framgångar faktiskt leder mot de strategiska målsättningarna.⁴¹

Operationalisering

Således kan denna princip sägas handla om att förbandet måste ha fått tydliga mål att uppnå av högre chef, och att olika målsättningar som kan anses stå i konflikt med varandra inte ges.

³⁶ Till 2018, s. 211.

³⁷ Till 2018, s. 213–214.

³⁸ Till 2018, s. 214.

³⁹ Till 2018, s. 211.

⁴⁰ Till 2018, s. 96–97.

⁴¹ Till 2018, s. 98–99.

Förbandet måste också ha förutsättningar för att överhuvudtaget kunna nå målet eller målen. Denna princip indikeras således av att följande återfinns i materialet:

- *Förbandet har ett tydligt mål för vad striden eller slaget syftar till att uppnå, och kan anses ha förmåga att nå detta mål*

2.2.2. God taktisk lägesbild

Behovet av att ha en tillförlitlig uppfattning om motståndarens position och rörelser är uppenbart, påstår Till. Han menar att sjöslag under medeltiden alltid ägde rum vid kusten av detta skäl, det var omöjligt att lokalisera motståndaren fritt till havs.⁴²

Till tar upp tre historiska exempel för att styrka sitt påstående. Under slaget vid Trafalgar kunde de båda flottorna se varandra flera timmar innan slaget bröt ut, vilket Till menar gav Nelson gott om tid att planera sitt anfall i detalj och möjlighet att även under slaget ha en fulländad lägesbild.⁴³ Under Skagerrakslaget kunde de motsatta flottstyrkorna å andra sidan knappt observera varandra överhuvudtaget, vilket ledde till att slaget i allmänhet var förvirrat och inte alls koordinerat enligt Till. Slutligen skriver Till att den amerikanska amiralen vid slaget om Filippinska sjön hade kännedom om den japanska stridsplanen, vilket gav honom möjlighet att fritt välja hur han skulle bedriva striden.⁴⁴

Operationalisering

Enligt författaren är således kärnan i denna princip att ha kännedom om motståndarens positioner, för att därmed kunna inrikta och bedriva striden på ett effektivt sätt. Principen operationaliseras därför som följer:

- *Kännedom om motståndarens position(er)*

2.2.3. Effektiv ledning

Effektiv ledning är vad som förvandlar en samling fartyg till en sammanhängande och koordinerad flotta, anser Till. Han menar att denna princip består av tre olika delkomponenter; för det första krävs rätt fysiska och teknologiska förutsättningar för att överhuvudtaget kunna kommunicera mellan fartygen. För det andra är gott ledarskap av stor vikt, men Till gör ingen ansats till att försöka definiera vad som utgör bra ledarskap.⁴⁵

För det tredje måste rätt balans mellan centraliserad ledning och delegerad befälsrätt såsom uppdragstaktik finnas. Till menar att den brittiska flottan presterade undermåligt vid slaget i Skagerrak på grund av att rätt balans mellan dessa ytterligheter inte fanns, de försökte tillämpa en högst centraliserad ledning trots att tekniken och stridsavstånden inte medgav tillförlitligt samband mellan fartygen.⁴⁶

Operationalisering

Då vad som är gott ledarskap inte definieras av Till, samt att författaren antar att denna komponent kan tänkas vara svår att utläsa ur materialet, kommer denna komponent av principen ej operationaliseras. Detsamma gäller delkomponenten och ledningsfilosofi, det är rimligt att anta att det ej heller kommer gå att dra några slutsatser avseende detta. Därmed

⁴² Till 2018, s. 211.

⁴³ Till 2018, s. 211–212.

⁴⁴ Till 2018, s. 212.

⁴⁵ Till 2018, s. 212.

⁴⁶ Till 2018, s. 212.

operationaliseras denna princip med tyngdpunkt i att ett fungerande samband uppvisas, och principen kommer därmed indikeras av följande:

- *Ett fungerande samband mellan de ingående enheterna uppvisas*

2.2.4. Taktisk kraftsamling

Taktisk kraftsamling betyder enligt Till inte nödvändigtvis att alla ens enheter befinner sig på samma plats, utan att de ger sig in striden med ett gemensamt mål, koordineras och understödjer varandra. Att på ett intelligent sätt sprida sina enheter kan till och med vara en del av den taktiska kraftsamlingen, så länge de uppdelade enheterna fortfarande uppträder som en gemensam helhet menar Till.⁴⁷

Till exemplifierar vad han menar genom att lyfta hur Nelson ofta uppträdde taktiskt. Nelson delade ofta sin styrka i syfte att lura motståndaren till att tro att han var numerärt svagare, för att sedan kraftsamla mot enbart en del av den fientliga styrkan. Under slaget vid Nilen lyckades Nelson till och med kraftsamla från två riktningar och slå mot en svag punkt, enligt Till.⁴⁸

Operationalisering

Även om det går att antyda att Till anser att vilseledning utgör en del av denna princip, tolkar författaren det som att vilseledning i sådana fall enbart syftar till att möjliggöra att kraftsamla sin vapenverkan mot enbart en del av den fientliga styrkan. Således operationaliseras denna princip med fokus på just kraftsamling av eldkraft mot en del av motståndarens styrka, och denna princip kommer att indikeras av följande:

- *Den egna eldkraften samordnas mot en specifik del av den fientliga styrkan*

2.2.5. Taktisk manövrering

Att strida på ett intelligent sätt innebär att finna rätt balans mellan att aggressivt eftersträva att ta initiativet å ena sidan, och eftertänksamhet å andra sidan skriver Till. Man måste ha en något försiktig inställning till offensiven menar han, och inte i alla lägen tillgripa offensivt handlande utan att beakta den specifika situationen samt ha en plan för sin manövrering. Att genom positionering och manövrering uppnå ett taktiskt fördelaktigt läge har också sin plats enligt Till.⁴⁹

Operationalisering

Det är lätt att se hur denna princip är starkt sammankopplad med föregående, planerad och medveten manövrering av sina enheter krävs för att skapa rätt förutsättningar för kraftsamlingen. Denna princip indikeras således som följer:

- *Anfall eller vapeninsats påbörjas först efter att de egna enheterna medvetet manövrerats till ett i förhållande till motståndaren fördelaktigt läge*

⁴⁷ Till 2018, s. 212.

⁴⁸ Till 2018, s. 212–213.

⁴⁹ Till 2018, s. 213.

2.2.6. Effektiv logistik

Logistikstöd är enklare för marina stridskrafter än för arméstridskrafter, men det fråntar inte sjökriget från behovet av fungerande försörjning av ammunition, livsmedel och andra förnödenheter menar Till.⁵⁰

Operationalisering

Till är som synes mycket kortfattad i sin definiering av denna princip, och beskriver inte i detalj vad som utgör eller karaktäriserar en effektiv logistiskförsörjning. Han skriver ej heller om logistik i någon större utsträckning i övriga delar av boken, och således kan författaren inte operationalisera denna princip på något annat sätt än att avsaknad av nödvändiga förnödenheter inte återfinns i materialet. Principen indikeras därmed av följande:

- *Inga förnödenhetsbrister vilka påverkar enheternas förmåga påvisas*

2.2.7. Utnyttjandet av miljön

Att utnyttja stridsområdets specifika fysiska karaktär såsom väder och vind, kustens utformning och vattenförhållanden är av stort vikt anser Till. Framför allt blir det en viktig framgångsfaktor vid kustnära strid, skärgårdsmiljön karaktäriseras av att den är komplex och trång skriver han.⁵¹

Operationalisering

Även avseende denna princip är Till tämligen fåordig, och tillhandahåller inga som helst exempel på hur miljön kan användas till ens fördel. Samtidigt framstår principen som tämligen enkel, och kärnan ter sig vara att just utnyttja terrängen eller väderförhållandena för att uppnå någon form av taktisk fördel gentemot motståndaren. Denna princip indikeras därför av följande:

- *Terrängen eller väderförhållandena utnyttjas medvetet för att uppnå en fördel gentemot motståndaren*

⁵⁰ Till 2018, s. 213.

⁵¹ Till 2018, s. 213.

2.3. Analysverktyg

Principerna och deras operationella indikatorer sammanställs nedan till ett analysverktyg. Respektive princip, tillika oberoende variabel, kommer att tilldelas de möjliga variabelvärdena ”ja” eller ”nej”, där ”ja” betyder att principen indikeras i empirin. Författaren anser att det ej kommer vara fruktbart att försöka värdera till vilken grad en princip återfinns eller ej i empirin.

Tabell 1 - Analysverktyg

Princip	Indikator
Operativ kraftsamling	<ul style="list-style-type: none">• <i>Förbandet har ett tydligt mål för vad striden eller slaget syftar till att uppnå, och kan anses ha förmåga att nå detta mål</i>
God taktisk lägesbil	<ul style="list-style-type: none">• <i>Kännedom om motståndarens position(er)</i>
Effektiv ledning	<ul style="list-style-type: none">• <i>Ett fungerande samband mellan de ingående enheterna uppvisas</i>
Taktisk kraftsamling	<ul style="list-style-type: none">• <i>Den egna eldkraften samordnas mot en specifik del av den fiendliga styrkan</i>
Taktisk manövrering	<ul style="list-style-type: none">• <i>Anfall eller vapeninsats påbörjas först efter att de egna enheterna medvetet manövrerats till ett i förhållande till motståndaren fördelaktigt läge</i>
Effektiv logistik	<ul style="list-style-type: none">• <i>Inga förnödenhetsbrister vilka påverkar enheternas förmåga påvisas</i>
Utnyttjandet av miljön	<ul style="list-style-type: none">• <i>Terrängen eller väderförhållandena utnyttjas medvetet för att uppnå en fördel gentemot motståndaren</i>

3. Metod

3.1. Forskningsdesign

Arbetet kommer att genomföras som en jämförande fallstudie, med en deduktiv teoriprovande ansats. Som beskrevs under rubriken ”avgränsningar”, kommer enbart ett fall av historiskt sjöslag analyseras med hänsyn till tillgänglig tid och arbetets ordgräns. Designen är ändå jämförande, eftersom både den segrande och den förlorande styrkan i slaget kommer att studeras.

En svaghet med att enbart analysera ett fall är den begränsade möjligheten att säkra arbetet för bakomliggande variabler och därmed begränsade möjligheter att dra slutsatser utifrån resultatet, eftersom detta ej kan säkras på exempelvis statistisk väg eller genom att jämföra olika fall.⁵² Detta hanteras dock enligt författaren delvis genom valet av fall, vilket diskuteras nedan. Även möjligheterna att generalisera slutsatserna kan tänkas hämmas av att enbart analysera ett fall, framför allt då fallet är relativt avgränsat i tid och rum.⁵³

Författaren anser som sagt att en studie som analyserar principernas förklaringsvärde på flera fall skulle kräva en för stor arbetsinsats, varför en enfallsstudie ändå kan ses som ett försvarbart metodval.⁵⁴ Fallstudier kan också sägas ha sin styrka då man avser att detaljerat undersöka ett historiskt fenomen för att finna möjliga förklaringar,⁵⁵ vilket är vad detta arbete skall göra. Ytterligare fördelar med fallstudiedesign är bättre möjligheter att operationalisera teorin och därefter mäta de operationella indikatorerna på ett tillförlitligt sätt, vilket stärker arbetets validitet.⁵⁶

3.2. Val av fall

För att kunna välja fall för undersökningen, måste först undersökningens population fastställas.⁵⁷ Då arbetet syftar till att pröva huruvida krigföringsprinciper kan förklara utfallet av historiska sjöslag, blir således populationen alla historiska fall av sjöslag. Eftersom arbetet enbart kommer att analysera ett fall är det olämpligt att välja fallet slumpmässigt ur populationen, fallet bör i stället väljas strategiskt.⁵⁸

Som beskrevs ovan så är en svaghet med en fåfallsstudie möjligheten att säkra arbetet för bakomliggande variabler, varför författaren försökt att till del ändå göra detta genom valet av fall. För urvalet konstruerades därför följande kriterier; styrkeförhållandena måste vara relativt jämna i slaget och slaget skall enbart ha utkämpats mellan ytfartyg. Detta motiveras utifrån antagandet att ett skevt styrkeförhållande kan tänkas påverka den beroende variabeln, slagets utfall, lika mycket som eller mer än de oberoende variabler som faktiskt analyseras i arbetet. Att enbart välja fall av slag som utkämpats mellan ytfartyg motiveras genom att detta underlättat bedömningen av just styrkeförhållandena.

⁵² Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wägnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 5 uppl. (Stockholm: Wolters Kluwer, 2017), s. 71–72.

⁵³ Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte & Line Christoffersen, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 2 uppl. (Stockholm: Liber, 2020), s. 61.

⁵⁴ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wägnerud 2017, s. 101.

⁵⁵ Alexander L. George & Andrew Bennet, *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences* (Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2005), s. 5.

⁵⁶ George & Bennet 2005, s. 19.

⁵⁷ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wägnerud 2017, s. 156.

⁵⁸ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wägnerud 2017, s. 102.

Genom att ytligt undersöka kända historiska fall av sjöslag, har författaren lyckats identifiera åtta fall vilka kan sägas rymmas inom dessa kriterier. Med hänsyn till det material författaren har haft möjlighet att få tillgång till, valdes slutligen ett av dessa åtta fall ut; slaget vid Cape St. George år 1943 mellan USA och Japan. Som kommer visas i analyskapitlet nedan, utkämpades slaget mellan två fartygsstyrkor vilka båda bestod av fem jagare vardera, styrkeförhållandena var således så jämna som är möjligt.

3.3. Analysmetod

Då materialet för denna studie kommer att bestå av böcker vilka beskriver ett historiskt sjöslag, kommer arbetets grundläggande metod att vara kvalitativ textanalys. Detta val motiveras utifrån att denna metod bäst lämpar sig då analysen skall lyfta fram de betydelsefulla delarna i en text,⁵⁹ vilket antas bäst kunna avgöra värdet på de oberoende variablerna. En begränsning med denna metod kan sägas vara att enbart det uttalade i de analyserade texterna framhävs, medan det som *inte* uttrycks i en text ibland kan vara av intresse.⁶⁰

Vidare så blir arbetets validitet direkt beroende av hur väl analysverktyget är operationaliserat, enbart det som forskaren på förhand bestämt sig för att undersöka kommer att lyftas fram ur de texter som analyseras.⁶¹ Därmed blir just operationaliseringen central, varför författaren vid operationaliseringen strävat efter att hålla sig så nära teorin som möjligt.

Genom den kvalitativa textanalysen kommer det analysverktyg som operationaliserades och presenterades i föregående kapitel nyttjas för att analysera fallet. Tills principer kommer således att utgöra de oberoende variablerna i arbetet, medan den beroende variabeln är slagets utfall för respektive part.

Textanalysen genomförs genom att författaren noggrant läser de valda texterna, först enskilt och därefter parallellt med varandra, med fokus på en princip åt gången. De indikatorer som ingår i analysverktyget utgör under läsningen empiriska frågor, vilka författaren via läsningen försöker besvara genom att identifiera relevanta utsagor i materialet. Att läsa texterna parallellt möjliggör att författaren kan identifiera eventuella motsägelser som existerar mellan de olika källorna. Efter att ha läst texterna tolkas innebörden av författaren, för att därefter dra slutsatser om huruvida de operationella indikatorerna återfinns eller ej.

Eftersom det i analysmetoden således ingår att författaren måste tolka vad som sägs eller inte, måste författaren försöka vara så neutral som möjlig så att analysen ej blir tendentiös. Vidare så måste författaren vara transparent och tydligt visa för läsaren hur slutsatser har dragits, så att arbetets reliabilitet inte blir ifrågasättbar.⁶² Detta omhändertas genom att författaren i analyskapitlet kommer explicit skriva ut vad som framkommit vid textanalysen som varit relevant, och därefter tydligt argumentera för hur detta har tolkats och vilka slutsatser som har dragits.

⁵⁹ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wägnerud 2017, s. 211.

⁶⁰ Kristina Boréus & Sebastian Kohl, "Innehållsanalys", i *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, red. Kristina Boréus & Göran Bergström, 4 uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2018), s. 79.

⁶¹ Boréus & Kohl 2018, s. 80–82.

⁶² Göran Bergström & Kristina Boréus, "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys", i *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, red. Kristina Boréus & Göran Bergström, 4 uppl. (Lund: Studentlitteratur, 2018), s. 40–41.

3.4. Val av material och källkritisk diskussion

Författaren har funnit fyra stycken böcker vilka beskriver det valda slaget, där två av böckerna i huvudsak är skrivna ur ett amerikanskt perspektiv och två ur ett japanskt.

History of United States Naval Operations in World War II. Vol. VI, Breaking the Bismarcks Barrier: 22 July 1942-1 May 1944 är en bok av totalt femton stycken volymer skriven av Samuel Eliot Morison om den amerikanska flottan under andra världskriget. Morison menar att boken är baserad på såväl amerikanska som japanska förstahandskällor, och att han inte försöker presentera en officiell historia utan sin egen tolkning av kriget.⁶³ Han påbörjade arbetet med boken redan 1943, då han själv var officer i den amerikanska flottan.⁶⁴

Theodore Roscoe skriver att hans bok *United States destroyer operations in World War II* bygger på förstahandskällor såsom officiella rapporter och skeppsloggböcker ur den amerikanska flottans arkiv, men även källor såsom nyhetsartiklar.⁶⁵ Hans bok beskriver specifikt amerikanska jagares operationer under andra världskriget, och bygger till del vidare på Morisons arbete. Även Roscoe tjänstgjorde i amerikanska flottan under kriget.⁶⁶

Professor Paul S. Dull började 1973 arbeta med boken *A battle history of the Imperial Japanese Navy, 1941-1945* med syftet att skildra andra världskrigets sjöslag ur ett japanskt perspektiv, och hans arbete bygger på japanska officiella dokument från kriget som USA kommit över.⁶⁷ Han hävdar att han är transparent i sin bok såtillvida att han påtalar om han funnit skillnader i hur amerikanska och japanska dokument skildrar en händelse.⁶⁸ Även Dull tjänstgjorde i kriget, han arbetade som tolk i japanska inom amerikansk underrättelsetjänst.⁶⁹

Japanese Destroyer Captain: Pearl Harbor, Guadalcanal, Midway - the Great Naval Battles as Seen Through Japanese Eyes gavs ursprungligen ut 1967 på japanska, men har sedermera översatts till engelska.⁷⁰ Tameichi Hara påstår att han skrev boken för att beskriva sjökrigen i Stilla havet ur en japansk synvinkel, och även om han inte nämner explicit vilka källor han använt så hävdar han att han använt sig av förstahandsmaterial och fått hjälp av den japanska flottans historiesektion under 50-talet.⁷¹ Hara var japansk sjöofficer i kriget.⁷²

Relevant är att kritiskt diskutera dessa valda verk utifrån kriterierna äkthet, oberoende, samtidighet och tendens.⁷³ Vad avser äkthet, så har författaren ingenting att anmärka på då samtliga verk är att betrakta som sekundärkällor vilka baseras på officiella handlingar, även om de inte explicit anger vilka dessa källor är. Gällande samtidighet så är alla fyra böcker

⁶³ Samuel Eliot Morison, *History of United States Naval Operations in World War II. Vol. VI, Breaking the Bismarcks Barrier: 22 July 1942-1 May 1944*, 1 uppl. (Boston: Little, Brown and Company, 1950), s. xi–xiii.

⁶⁴ Morison 1950, s. xi.

⁶⁵ Theodore Roscoe, *United States destroyer operations in World War II* (Annapolis: Naval Institute Press, 1953), s. xv.

⁶⁶ Roscoe 1953, s. xv.

⁶⁷ Paul S. Dull, *A battle history of the Imperial Japanese Navy, 1941-1945* (Annapolis: Naval Institute Press, 1978), s. xi.

⁶⁸ Dull 1978, s. xiii.

⁶⁹ Dull 1978, s. xiv.

⁷⁰ Tameichi Hara, *Japanese Destroyer Captain: Pearl Harbor, Guadalcanal, Midway - the Great Naval Battles as Seen Through Japanese Eyes* (Annapolis: Naval Institute Press, 2011), s. v.

⁷¹ Hara 2011, s. ix–x.

⁷² Hara 2011, s. ix–x.

⁷³ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wägnerud 2017, s. 288.

utgivna efter kriget, men återigen baserade på förstahandskällor. Morison påstår sig dock ha påbörjat sitt arbete redan under kriget, medan Dulles bok å andra sidan skrevs först på 70-talet.

Oberoende och tendens blir något mer intressanta kriterier, främst med hänsyn till att samtliga fyra författare tjänstgjorde som marinofficerare under kriget. Återigen anser dock författaren att detta delvis vägs upp av att böckerna bygger på officiella handlingar, och inte författarnas personliga erfarenheter eller upplevelser. Att två av böckerna är skrivna ur ett japanskt perspektiv och två ur ett amerikanskt bör också till del motverka eventuell tendens hos något av verken, och möjliggör triangulering i detta arbetes analys. Däremot är tre av verken skrivna av just amerikanska officerare, och Dulles bok bygger på japanska primärkällor funna i amerikanska arkiv och inte japanska.

3.5. Forskningsetisk diskussion

Då forskningsetik främst handlar om hur forskning kan tänkas påverka andra människor negativt,⁷⁴ har inga större överväganden behövts göra inför detta arbete med hänsyn till vald metod. Exempelvis genomförs under arbetet inga intervjuer eller experiment som involverar andra personer, varför denna studie inte i något avseende riskerar att påverka någon annan människa direkt. Inte heller arbetets resultat och slutsatser antas kunna innebära några etiska dilemman i detta hänseende.

Något som däremot behöver beaktas är självfallet eventuella etiska dilemman i att studera krig och våldsanvändning. Författaren anser dock att eftersom studien i huvudsak kommer analysera hur fartyg som helhet bedrivit strid, så kommer studien inte direkt att beröra det mänskliga lidande som krig innebär.

Referenshantering och plagiat kan också sägas tillhöra forskningsetik, där plagiering eller vilseledning är att betrakta som oetiskt.⁷⁵ Därmed kommer genom hela arbetet egna slutsatser särskiljas från vad källmaterialet säger, genom att tydligt hänvisa till materialet.

⁷⁴ Johannessen, Tuft & Christoffersen 2020, s. 74–75.

⁷⁵ Ann-Marie Ekengren & Jonas Hinnfors, *Uppsatshandbok: Hur du lyckas med din uppsats* (Lund: Studentlitteratur, 2012), s. 108–112.

4. Analys

Slaget som kommer att analyseras ägde rum natten den 25:e november 1943 i Stilla havet, mellan en japansk och en amerikansk fartygsstyrka. Fem japanska jagare ledda av kommendör Kiyoto Kagawa hade fått i uppgift att transportera trupp till ön Buka, och därefter evakuera annan personal från ön. Amerikansk underrättelsetjänst hade viss kännedom om att en sådan trupptransport skulle genomföras, varför en jagardivision om fem fartyg ledd av kommendör Arleigh A. Burke fick i uppgift att lokalisera och bekämpa den japanska styrkan.⁷⁶

Slaget skall ha inletts genom att Burkes styrka fick radarkontakt med två av de fem japanska fartygen, Burke genomförde då ett lyckat torpedanfall mot dessa vilket sänkte båda jagarna. De tre resterande japanska jagarna försökte efter detta torpedanfall vända runt och fly, dock hann de amerikanska jagarna i kapp ett av dessa tre fartyg som även sänktes.⁷⁷ Slaget resulterade därmed i att tre av fem japanska jagare sänktes, medan det påstås att inget av de fem amerikanska fartygen överhuvudtaget träffades av japansk eldgivning. Således anses slaget ha varit en tydlig amerikansk seger.⁷⁸

4.1. Operativ kraftsamling

USA

Amerikansk underrättelsetjänst skall ha haft kännedom om att den japanska flottan hade för avsikt att förstärka ön Buka genom att föra dit trupp med fartyg, och att denna transport skulle genomföras med jagare. Kommendör Arleigh A. Burke fick order att ta sin jagardivision om fem fartyg till ett område där denna transport antogs skulle genomföras, i syfte att försöka skära av transporten.⁷⁹ Ordern Burke hade fått uttryckte inte explicit att han skulle sänka de japanska fartygen, utan sade följande:

”If enemy contacted you know what to do.”⁸⁰

Detta kan enligt författaren tolkas som att den amerikanska styrkan hade fått ett tydligt mål för vad de skulle genomföra, att förhindra den japanska truppförstärkningen, även om detta inte uttrycktes explicit i ordern. Vad gäller att bedöma deras förutsättningar för att lösa denna uppgift med hänsyn till vad de möjligen kan ha vetat innan slaget, blir detta något mer svårbedömt, men författaren anser ändå att fem jagare måste betraktas ha förutsättningar att förhindra denna transport då de också hade så goda underrättelser om motståndaren. Därmed indikeras för USA:

- *Förbandet har ett tydligt mål för vad striden eller slaget syftar till att uppnå, och kan anses ha förmåga att nå detta mål*

Japan

Den japanska flottan skall ha pressats av armén att hjälpa till att förstärka ön Buka, då de antog att ett amerikanskt anfall mot ön var förestående. Tre jagare lastades med trupp och två ytterligare jagare utgjorde eskort för transporten.⁸¹ Transporten till Buka genomfördes utan

⁷⁶ Morison 1950, s. 352–354; Roscoe 1953, s. 263–264; Dull 1978, s. 294; Hara 2011, s. 241–242.

⁷⁷ Morison 1950, s. 354–358; Roscoe 1953, s. 264–266; Dull 1978, s. 294–295; Hara 2011, s. 241–242.

⁷⁸ Morison 1950, s. 358–359; Roscoe 1953, s. 266–267; Hara 2011, s. 241–242.

⁷⁹ Morison 1950, s. 352–353; Roscoe 1953, s. 263–264.

⁸⁰ Morison 1950, s. 353; Roscoe 1953, s. 264.

⁸¹ Dull 1978, s. 294.

motstånd, och de tre lastade jagarna kunde utan problem ilandsätta all trupp. Därefter lastades annan personal ombord på fartyget, däribland sårade, som skulle evakueras från Buka och fartygen lämnade åter ön.⁸²

Den japanska fartygsstyrkan hade således inte för avsikt att söka upp någon strid, utan ville enbart genomföra en trupptransport ostört. Detta kan dock enligt författaren ändå sägas innebära att de hade ett tydligt mål för vad som skulle uppnås, även om målet inte avsåg strid i sig. De hade även uppenbarligen förutsättningar för att genomföra denna transport, varför följande indikeras för japan:

- *Förbandet har ett tydligt mål för vad striden eller slaget syftar till att uppnå, och kan anses ha förmåga att nå detta mål*

4.2. God taktisk lägesbild

USA

Som nämnts ovan, skall den amerikanska jagardivisionen ha fått underrättelser om att den japanska transporten skulle genomföras.⁸³ Innan slaget skall dessutom amerikanska torpedbåtar ha haft kontakt med de japanska fartygen, vilket gav Burke kännedom om var den japanska styrkan befann sig.⁸⁴ Burke skall ha beordrat sin division att anfälla två av de japanska fartygen med torpeder sedan han fått radarkontakt med dessa, och under detta torpedanfall fick styrkan även kontakt på radar med övriga tre japanska fartyg.⁸⁵ Burke valde då att efter hans torpeder träffat de första två målen, sätta kurs och fart mot de tre resterande japanska jagarna.⁸⁶

Burke måste således enligt författaren sägas ha haft en förhållandevis god kännedom om de japanska fartygens position både innan och under slaget, även om han inte kände till exakt var de befann sig innan hans styrka fick radarkontakt med dem. Därmed indikeras detta hos den amerikanska styrkan:

- *Kännedom om motståndarens position(er)*

Japan

Den japanska styrkan var uppdelad i två delar, där jagarna *Onami* och *Makinami* eskorterade övriga tre jagare som utförde transporten. *Onami* och *Makinami* skall ha blivit helt överraskade av den amerikanska styrkans torpedanfall, och upptäckte de amerikanska jagarna visuellt först några sekunder innan de blev träffade av torpederna.⁸⁷

De japanska jagare som genomförde trupptransporten skall då ha girat för att försöka undkomma de amerikanska jagarna, men samtidigt skall en av dem ha besvarat elden och förgäves skjutit torpeder mot anfallarna.⁸⁸ Två av de japanska fartygen lyckades dock fly, men skall i efterhand felaktigt ha rapporterat att den amerikanska styrkan bestod av inte bara jagare utan även flertalet kryssare och torpedbåtar.⁸⁹

⁸² Dull 1978, s. 294; Hara 2011, s. 241–242.

⁸³ Morison 1950, s. 352–353; Roscoe 1953, s. 263–264.

⁸⁴ Morison 1950, s. 354.

⁸⁵ Morison 1950, s. 355–356; Roscoe 1953, s. 264.

⁸⁶ Morison 1950, s. 356; Roscoe 1953, s. 264–266; Dull 1978, s. 294–295; Hara 2011, s. 242.

⁸⁷ Dull 1978, s. 294; Hara 2011, s. 241–242; Morison 1950, s. 356; Roscoe 1953, s. 264.

⁸⁸ Dull 1978, s. 294–295; Hara 2011, s. 242; Morison 1950, s. 356; Roscoe 1953, s. 266.

⁸⁹ Roscoe 1953, s. 267.

Att den japanska styrkan inledningsvis överraskades, tyder i författarens mening på att de inte alls hade kännedom om att de amerikanska fartygen befann sig i närheten. Efter Burkes initiala torpedanfall försökte de förvisso fly med resterande fartyg och visste således då var de amerikanska fartygen befann sig, men eftersom detta skedde först efter att de blivit anfallna anser författaren inte att de kan sägas ha haft god kännedom om de amerikanska fartygens positioner. Att de i efterhand felaktigt rapporterade att den amerikanska styrkan bestod av kryssare och torpedbåtar, förstärker uppfattningen att de inte hade god kännedom om motståndarens positioner. Denna princip indikeras således inte för Japan.

4.3. Effektiv ledning

USA

Även Burke skall ha delat in sina fartyg i två delar, *destroyer division 45* respektive *destroyer division 46*, där han själv förde befälet över *desdiv 45*. Hans egen *desdiv 45* genomförde det första torpedanfallet som nämnts ovan, medan *desdiv 46* höll sig beredd att skjuta ytterligare en salva vid behov. Därefter skall Burke ha beordrat *desdiv 46* att fortsätta strida mot den av de två japanska jagarna som inte omedelbart sänkts av torpedträffarna, medan hans fartyg istället tog upp jakten på de tre flyende japanska fartygen.⁹⁰ När *desdiv 46* senare anmälde att de sänkt det kvarstående av de två eskorterande japanska fartygen, skall Burke ha svarat med att beordra dem att ansluta till *desdiv 45*. Denna order mottogs dock ej.⁹¹

Att Burke lyckades samordna striden mellan sina två fartygsstyrkor, tyder i författarens mening på att hans fartyg hade förutsättningar för tillförlitlig kommunikation. Att *desdiv 46* inte mottog hans order senare i striden förklaras inte djupare i materialet, det framgår inte varför denna order inte kom fram trots att deras egen rapport nådde fram till Burke. Författaren anser ändå att samordningen tyder på att förutsättningar för god kommunikation mellan enheterna fanns över lag, varför följande indikeras:

- *Ett fungerande samband mellan de ingående enheterna uppvisas*

Japan

Som nämnts ovan, girade de tre transporterande japanska jagarna undan från de annalkande amerikanska fartygen i samband med det inledande amerikanska torpedanfallet.⁹² Chefen för den japanska styrkan, kommendör Kagawa, skall ha befunnit sig på något av de två fartyg som träffades i detta anfall,⁹³ och kommendör Yamashiro som ledde de transporterande fartygen skall ha beslutat att försöka fly i syfte att slutföra trupptransporten.⁹⁴

Det framgår inte explicit av materialet huruvida Yamashiro själv kunde se att de eskorterande jagarna blev träffade, eller om han via radio blev meddelad om detta. Yamashiros fartyg skall dock när detta inträffade ha befunnit sig 13 000 yards från de eskorterande fartygen,⁹⁵ men den optiska sikten denna natt skall ha varit begränsad och möjligtvis så kort som 3 000 yards.⁹⁶

⁹⁰ Morison 1950, s. 354–356; Roscoe 1953, s. 263–266.

⁹¹ Morison 1950, s. 357–358.

⁹² Dull 1978, s. 294; Morison 1950, s. 356; Roscoe 1953, s. 266.

⁹³ Hara 2011, s. 242; Morison 1950, s. 353.

⁹⁴ Morison 1950, s. 356.

⁹⁵ Dull 1978, s. 294; Morison 1950, s. 356; Roscoe 1953, s. 266.

⁹⁶ Morison 1950, s. 354; Roscoe 1953, s. 264.

Ett inte helt orimligt antagande är således att Yamashiro inte kan ha sett när eskorten blev träffad, utan måste ha blivit underrättad om detta via radio. Samtidigt kan det i författarens mening ej uteslutas att han faktiskt kunnat observera explosioner eller dylikt, varför det inte är helt rimligt att anta att han måste ha haft fungerande samband med eskorten.

Således går det utifrån materialet inte att dra några slutsatser avseende denna princip för Japan.

4.4. Taktisk kraftsamling

USA

När de första japanska fartygen upptäcktes på radar, *Onami* och *Makinami*, beordrade Burke omedelbart sina fartyg att sätta kurs mot dessa för att insätta torpeder. Avsikten var att *desdiv 45* skulle skjuta först medan *desdiv 46* skyddade densamma, för att omedelbart efteråt låta de två styrkorna byta plats så att *desdiv 46* skulle kunna avfyra sina torpeder.⁹⁷ Enbart *desdiv 45* kom dock att avfyra sina torpeder till en början, och när Burke fått radarkontakt med övriga japanska fartyg valde han, som beskrivits tidigare, att initialt enbart jaga efter dessa med *desdiv 45*.⁹⁸

Trots att Burke efter det inledande torpedanfallet valde att sprida ut sina fartyg geografiskt, måste just detta initiala anfall anses ha varit en form av kraftsamling. Han valde att med hela sin styrka om fem jagare anfalla två fartyg han hade radarkontakt med. Det går dock inte utifrån materialet utläsa huruvida Burke kände till hur många japanska fartyg han förväntades möta, varför det inte går att dra någon slutsats om huruvida han medvetet valde att först anfalla mot enbart en del av den japanska styrkan eller trodde sig gå mot hela styrkan.

Faktum kvarstår dock att detta blev vad han i praktiken gjorde, han samordnade hela sin styrka för att anfalla en del av den japanska, varför följande indikeras för USA:

- *Den egna eldkraften samordnas mot en specifik del av den fiendliga styrkan*

Japan

När de tre japanska jagarna som transporterade trupp blev jagade av tre av Burkes fartyg, öppnade de under flykten eld mot de amerikanska fartygen med sitt artilleri. Ett av de japanska fartygen girade även för att skjuta torpeder mot förföljarna, men både det japanska artilleriet och torpederna missade sina mål.⁹⁹

Huruvida dessa vapeninsatser av de överlevande japanska jagarna kan betraktas som kraftsamling är något svårbestämt, förvisso samordnades eldkraften mot enbart tre av de fem amerikanska fartygen. Å andra sidan hade den japanska styrkan inte någon möjlighet att skjuta mot de två övriga amerikanska fartygen, eftersom de försökte fly i högsta fart, samt enbart ett av de japanska fartygen sköt torped mot efterföljarna. Dessa japanska vapeninsatser kan ej heller enligt författaren anses ha varit samordnade på något vis, utan framstår snarare som panikartade. Därför indikeras inte denna princip för Japan.

⁹⁷ Morison 1950, s. 354–355.

⁹⁸ Morison 1950, s. 355–356; Roscoe 1953, s. 264–266; Dull 1978, s. 294–295.

⁹⁹ Dull 1978, s. 294–295; Hara 2011, s. 242; Morison 1950, s. 356–357; Roscoe 1953, s. 266.

4.5. Taktisk manövrering

USA

Som beskrivits ovan, hade Burke en stridsplan för hur han skulle genomföra ett torpedanfall med sin styrka.¹⁰⁰ Avsikten var att *desdiv 45* först skulle avfyr sina torpeder mot målen medan *desdiv 46* höll sig på ett litet avstånd, för att sedan låta dem byta plats så att *desdiv 46* också kunde skjuta.¹⁰¹

Burkes styrka upptäckte de första japanska fartygen på ett avstånd av 11 sjömil, men avfyrade sin torpedsalva först på ett avstånd av 6 000 yards efter att ha manövrerat hela sin styrka till ett fördelaktigt skjutläge.¹⁰² *Desdiv 45* avfyrade femton torpeder i denna salva, och båda de japanska eskorterande jagarna träffades.¹⁰³

Huruvida Burkes stridsplan för torpedanfallet var en slags stående plan, eller om han fattade beslut om denna plan först efter att ha upptäckt de första målen och bedömt situationen, går ej att utläsa ur materialet. Det går ej heller att dra någon slutsats om huruvida Burke på förhand förstod att han enbart hade radarkontakt med en del av den japanska styrkan, eller om han chansade. Detta till trots så är det enligt författaren tydligt att han i varje fall hade en plan för hur anfallet skulle genomföras, och att han därigenom lät sin styrka öppna eld först efter att ha manövrerat den till ett i förhållande till motståndaren bra skjutläge. Därför indikeras följande för USA:

- *Anfall eller vapeninsats påbörjas först efter att de egna enheterna medvetet manövrerat till ett i förhållande till motståndaren fördelaktigt läge*

Japan

De tre japanska fartyg som överlevde de inledande amerikanska anfallet skall som beskrivits ovan ha öppnat eld mot de amerikanska fartyg som försökte jaga i kapp dem, med såväl artilleri som torpeder. Varken artillerielden eller torpederna skall dock ha träffat något av målen.¹⁰⁴

Eftersom dessa japanska fartyg dock försökte fly, kan de enligt författaren inte anses ha försökt manövrera till ett fördelaktigt läge innan sin vapeninsats, vilket också blir än tydligare av det faktum att de inte överhuvudtaget träffade något av de amerikanska fartygen. Därför kan inte denna princip anses indikeras för Japan.

4.6. Effektiv logistik

Författaren har inte överhuvudtaget funnit någonting i materialet som kan sägas tyda på att någon av styrkorna som helhet, eller individuella fartyg, har haft någon avsaknad av förnödenheter som begränsats deras möjligheter att strida eller lösa sina uppgifter. Huruvida detta beror på brister i materialet eller på att inga förnödenhetsbrister faktiskt fanns går ej att utröna, men då principen operationaliserades som att inga brister påvisas, anser författaren att följande indikeras för både USA och Japan:

- *Inga förnödenhetsbrister vilka påverkar enheternas förmåga påvisas*

¹⁰⁰ Morison 1950, s. 355.

¹⁰¹ Morison 1950, s. 355; Roscoe 1953, s. 264; Dull 1978, s. 294.

¹⁰² Morison 1950, s. 355.

¹⁰³ Morison 1950, s. 355; Roscoe 1953, s. 264.

¹⁰⁴ Dull 1978, s. 294–295; Hara 2011, s. 242; Morison 1950, s. 356–357; Roscoe 1953, s. 266.

4.7. Utnyttjandet av miljön

USA

Slaget utspelade sig i mörker nattetid, och vädret skall ha varit mulet med enstaka regnskurar vilket innebar dålig sikt.¹⁰⁵ Burke skall ha uttryckt att detta väder var fördelaktigt, att det var en utmärkt natt för ett tyst torpedanfall.¹⁰⁶ Roscoe skriver att dessa förhållanden innebar en stor fördel för de amerikanska fartygen eftersom de var utrustade med radar, och att den japanska styrkan tvingades strida i blindo mot en allseende fiende.¹⁰⁷

Det står ingenstans uttryckligen i materialet att de japanska fartygen ej var utrustade med radar, men Roscoes påstående ovan kan enligt författaren enbart tolkas som att så var fallet. Det faktum att den japanska styrkan upptäckte de annalkande amerikanska fartygen visuellt först efter att dessa avfyrat sina torpeder,¹⁰⁸ tyder också på att de inte hade någon radar.

Författaren anser därmed att det går att dra slutsatsen att Burke visste att de japanska fartygen inte hade radar, och att det var därför han ansåg att den begränsade sikten var en fördel för honom. Således framstår det som att Burke medvetet nyttjade den dåliga sikten för att uppnå en fördel gentemot den japanska styrkan, varför följande indikeras för USA:

- *Terrängen eller väderförhållandena utnyttjas medvetet för att uppnå en fördel gentemot motståndaren*

Japan

Under analysen har författaren inte påträffat någonting i materialet som kan sägas antyda att den japanska styrkan medvetet utnyttjade vare sig terrängen eller rådande väderförhållanden för att uppnå en taktisk fördel gentemot den amerikanska styrkan, men det går inte att utesluta att man försökte använda sig av exempelvis den dåliga sikten som rådde.

Författaren anser därmed att det med hänsyn till materialet och dess begränsningar inte överhuvudtaget går att dra några slutsatser avseende denna princip för Japan.

4.8. Sammanställning

Tabell 2 – Sammanställning av analysresultat. Frågetecken betyder att det inte varit möjligt att dra slutsatser avseende principen med hänsyn till brister i materialet.

Princip	USA	Japan
Operativ kraftsamling	Ja	Ja
God taktisk lägesbild	Ja	Nej
Effektiv ledning	Ja	?
Taktisk kraftsamling	Ja	Nej
Taktisk manövrering	Ja	Nej
Effektiv logistik	Ja	Ja
Utnyttjandet av miljön	Ja	?

¹⁰⁵ Morison 1950, s. 354; Roscoe 1953, s. 264.

¹⁰⁶ Roscoe 1953, s. 264.

¹⁰⁷ Roscoe 1953, s. 264.

¹⁰⁸ Morison 1950, s. 356; Dull 1978, s. 294.

5. Avslutning

5.1. Metoddiskussion

Ett antal friktioner kopplat till arbetets metodval, samt val av empiri och material har uppenbarat sig under analysens gång. Bland annat har det analyserade materialet inte varit helt tillfredsställande, och den valda analysmetoden tillsammans med det konstruerade analysverktyget har inneburit vissa friktioner. Under analysens gång visade sig dessvärre de två böcker som är skrivna ur ett japanskt perspektiv vara något bristfälliga, de beskrev inte slaget tillräckligt detaljerat. Faktum är att de två övriga verken som nyttjades som material i några fall beskrev den japanska styrkans agerande med högre detaljupplösning, trots att de i sin tur var skrivna ur ett amerikanskt perspektiv. Att dessa två böcker var mer detaljerade blir också tydligt av det faktum att slutsatser gick att dra om samtliga principer för USA. Således hade egentligen ytterligare material behövt användas för att genomföra analysen på ett mer tillfredsställande sätt, men författaren har dessvärre ej lyckats finna något mer material som beskriver det valda fallet.

Samtidigt var det inte helt lätt under analysen att bestämma huruvida en princip inte indikerades på grund av att den sida som studerades inte kunde sägas leva upp till den, eller på grund av att materialet var så bristande att det inte överhuvudtaget gick att avgöra. Detta anser författaren beror på att den kvalitativa textanalysen med hjälp av det konstruerade analysverktyget innebär sådana brister. För att illustrera detta kan principen *utnyttjandet av miljön* lyftas; här fann författaren ingenting i materialet som pekade på att Japan medvetet nyttjade miljön för att uppnå en taktisk fördel, men det kan i sin tur egentligen bero på antingen att de inte utnyttjade miljön, eller att de faktiskt gjorde det men materialet av någon anledning ej nämner det. Här blir det relevant att återanknyta till Ångströms och Widéns påstående i forskningsöversikten, de hävdar just att krigföringsprinciper antagligen är svåra att operationalisera och mäta i vetenskapliga studier.

Detta kan tänkas påverka arbetets reliabilitet negativt i viss grad, då det är fullt möjligt att om någon gjort om analysen med samma material och analysverktyg i stället hade dragit slutsatsen att en princip inte indikerats därför att den analyserade parten inte agerade i enlighet med principen, och inte därför att materialet inte nämner någonting om principen. En annorlunda operationalisering av teorin hade möjligtvis kunnat säkerställa större reliabilitet, men hade å andra sidan i författarens mening hamnat för långt från teorin och därmed inneburit sämre begreppsvaliditet. Med hänsyn till det analyserade materialet anser författaren ej heller att en annan metod än textanalys hade varit fruktbar, trots dessa begränsningar. Genom att ha varit transparent i analyskapitlet ovan och på ett tydligt sätt visat hur slutsatser dragits avseende respektive variabel och med vilka belägg, anser författaren ändå att arbetets reliabilitet inte bör kunna ifrågasättas i någon större grad.

Vad som också bör diskuteras kritiskt är det valda fallet, samt de urvalskriterier som konstruerades för att strategiskt kunna välja fall. Urvalskriterierna skulle kunna utgöra ett hinder för möjligheterna att generalisera arbetets slutsatser till hela populationen, det vill säga alla fall av sjöslag. Det undersökta fallet valdes strategiskt med motiveringen att styrkeförhållandena mellan de två inblandade parterna var jämna, vilket i sin tur motiverades av att ett skevt styrkeförhållande antas kunna påverka slagets utfall mer än de variabler som faktiskt analyserats i detta arbete.

Frågan blir således huruvida ett liknande resultat som detta arbete har hade genererats om i stället ett fall med skevt styrkeförhållande hade analyserats, och det är rimligt att anta att så inte nödvändigtvis är fallet. Samtidigt anser författaren att detta urvalskriterium ändå varit rimligt, då det kan anses öka möjligheten att överhuvudtaget dra slutsatser även om det delvis påverkar möjligheten att generalisera dessa. Som diskuterades i metodkapitlet begränsas arbetets möjligheter att generalisera slutsatser självfallet även av det faktum att enbart ett fall har analyserats, även om studien ändå måste anses vara jämförande då båda sidor i slaget studerats. Framför allt blir det svårt att säga någonting om hur tidlösa Tills principer kan antas vara.

Avseende det valda fallet, så hade det i efterhand möjligtvis varit lämpligt att i stället ha valt ett annat. Det går nämligen att identifiera tre stycken faktorer som måste sägas ha påverkat slagets utfall i viss utsträckning, men som inte har ingått i arbetets analys som oberoende variabler. Dessa kan således sägas ha varit bakomliggande variabler, och de påverkar möjligheten att dra slutsatser utifrån resultatet.

För det första är det uppenbart att den japanska styrkan inte ens hade för avsikt att uppsöka strid, medan den amerikanska styrkan hade till uppgift att aktivt söka upp japanska fartyg och bekämpa dessa. Således var den japanska styrkan antagligen inte ens fullt förberedd för strid, vilket måste antas ha påverkat deras prestation i slaget. För det andra så är det även tydligt att USA lyckades uppnå en slags taktisk överraskning gentemot Japan i detta slag, och att denna överraskning hade stor inverkan på slagets utfall. Överraskning har dock inte analyserats som en oberoende variabel i detta arbete, men kan möjligtvis sägas indirekt ingå i variabeln *taktisk manövrering*. För det tredje framkom under analysen att de amerikanska fartygen till skillnad från de japanska var utrustade med radar, ett teknologiskt övertag som också måste sägas ha verkat till USA:s fördel i detta slag.

En kritisk diskussion om Tills teori är också relevant, då författaren anser att den är bristande i några avseenden. För det första framstår det som något anmärkningsvärt att överraskning inte ingår som en egen princip i hans teori, som noterats ovan hade överraskning antagligen nämnvärd inverkan på utfallet av det analyserade fallet. Överraskning brukar enligt författarens uppfattning ofta nämnas som en viktig princip för krigföring, och ingår i andra uppsättningar av krigföringsprinciper. Till exempel ingår överraskning som en princip i den lista av principer för sjökriget som presenteras i *Reglemente taktik för marina operationer*.¹⁰⁹ Att tre av tio principer ur Tills teori dessutom fick uteslutas då de enligt författaren inte kan anses vara krigföringsprinciper, eller inte kan antas vara möjliga att operationalisera och mäta, måste också sägas vara en tydlig brist hos en teori som gör anspråk på att vara just krigföringsprinciper.

Sammantaget anser författaren att analysen och dess resultat har en förhållandevis god reliabilitet, och att transparensen i analyskapitlet bör styrka detta. I kombination med det faktum att de operationella indikatorerna bör betraktas som tämligen teorinära och därmed ha god begreppsvaliditet, måste resultatet i författarens mening anses ha god validitet. Däremot måste det fortfarande tolkas med viss försiktighet, med hänsyn till de begränsningar hos teori, empiri och material som diskuterats ovan.

¹⁰⁹ Försvarsmakten 2021, s. 22–23.

5.2. Resultatdiskussion

Ovan kritiska metoddiskussion till trots, så framstår resultatet av analysen som tämligen entydigt. För den segrande sidan, USA, indikeras samtliga sju analyserade principer, medan det för Japan enbart indikeras två stycken. Å andra sidan gick det ej med hänsyn till materialets brister dra någon slutsats avseende två av principerna för Japans del, vilket delvis begränsar dessa principers relevans för arbetets slutsatser. Hur stor inverkan principerna *effektiv ledning* och *utnyttjandet av miljön* haft på den beroende variabeln, slagets utfall, går därmed inte att säga.

Tre av principerna, *god taktisk lägesbild*, *taktisk kraftsamling* och *taktisk manövrering*, indikerades enbart för USA och ej för Japan. Således framstår dessa tre principer som mest relevanta, och måste sägas ha påverkat den beroende variabeln mest. Två av principerna, *operativ kraftsamling* och *effektiv logistik*, indikeras för både USA och Japan, varför de måste antas ha varit mindre relevanta för slagets utfall än föregående tre. Tills teori säger dock ingenting om huruvida en princip underlättar seger enbart om den ena parten förhåller sig till den, eller vad som bör bli utfallet i ett slag där båda parter i lika stor grad agerar i enlighet med hans principer.

5.3. Slutsatser och underlag för vidare forskning

Syftet med detta arbete har varit att undersöka krigföringsprincipers relevans för sjökriget, genom att empiriskt pröva principers möjlighet att förklara utfallet av historiska sjöslag. Arbetets forskningsfråga har varit som följer:

Hur kan krigföringsprinciper förklara utfallet av historiska fall av sjöslag?

Utifrån resultatet av analysen dras slutsatsen att detta arbete visar på en viss korrelation mellan krigföringsprinciper och seger i sjöslag, men att styrkan hos detta samband ej går att fastställa med hänsyn till de begränsningar i teori, empiri och material som diskuterats tidigare. Även om samtliga analyserade principer återfanns hos den segrande sidan, måste resultatdiskussionen ovan beaktas. Korrelationen är således inte helt tydlig, enbart tre av sju principer kan egentligen sägas tydligt visas ha haft påverkan på slagets utfall. Det går därmed också att dra slutsatsen att principerna om *god taktisk lägesbild*, *taktisk kraftsamling* och *taktisk manövrering* framstår som viktigast för seger.

Svaret på arbetets frågeställning blir således att krigföringsprinciper ter sig kunna förklara utfallet av historiska sjöslag där styrkeförhållandena är någorlunda jämna, genom att efterlevnad av åtminstone vissa krigföringsprinciper visas vara gynnsamt för seger. Huruvida krigföringsprinciper på egen hand kan förklara utfallet av sjöslag där styrkeförhållandena ej varit jämna går inte att säga, men det är rimligt att anta att så inte nödvändigtvis är fallet utan att fler variabler i sådana fall behöver beaktas. Det går ej heller att säga att efterlevnad av krigföringsprinciper alltid leder till seger, utan enbart att det framstår som någorlunda gynnsamt för framgång.

Följaktligen har detta arbete ökat förståelsen för krigföringsprincipers relevans för sjökriget, och principernas möjlighet att förklara utfallet av historiska slag. Arbetet stärker även tilltron till Tills teori, och påvisar att denna har viss validitet. Arbetets resultat och slutsatser hjälper också till del att fylla de forskningsluckor som identifierades i forskningsöversikten, genom att utgöra ett exempel på empirisk prövning av principer för sjökrigets empiriska validitet. För att återanknyta till forskningsöversikten och mer specifikt Ånsgtröms och Widéns artikel, så

menade de att krigföringsprinciper antingen kan tjäna som praktisk vägledning eller som ett teoretiskt analysverktyg.¹¹⁰ Detta arbete har ur det perspektivet fokuserat på krigföringsprincipernas teoretiska nytta som analysverktyg, och inte direkt berört den praktiska funktionen.

Samtidigt bedömer författaren att studiens resultat genom att empiriskt påvisa validitet hos krigföringsprinciper som analysverktyg, också måste sägas stärka tilltron till deras praktiska värde och funktion. Detta kan anses vara av värde för yrkesutövningen, såtillvida att arbetets resultat och slutsatser bör öka officerens tilltro till nyttan av krigföringsprinciper som vägledning vid planering och genomförande av militära operationer, exempelvis de tio principer som den svenska marinen institutionaliserat.¹¹¹ Eftersom att arbetet också visat på att principerna om *god taktisk lägesbild*, *taktisk kraftsamling* och *taktisk manövrering* varit av störst vikt för segern i det analyserade slaget, anser författaren att en sjöofficer i yrkesutövningen särskilt bör beakta just dessa principer vid ledning av strid.

För att ytterligare kunna stärka tilltron till detta arbetes resultat och slutsatser, fordras dock ytterligare forskning om krigföringsprinciper. Dels hade det varit av intresse att pröva Tills principer på fler fall av historiska sjöslag, i syfte att ytterligare undersöka validiteten hos hans principer. I ljuset av de identifierade bristerna hos detta arbetes empiri och material, framstår det som än mer relevant. Att exempelvis pröva teorin mot olika fall med lång tidsskillnad emellan hade varit intressant, för att på så vis undersöka hur tidlösa Tills principer är. Att pröva denna eventuella tidlöshet blir relevant med hänsyn till forskningsöversikten, den belyser just att oenighet råder om huruvida principer kan vara tidlösa. Glenn anser exempelvis att det bör vara möjligt att konstruera principer som är tillämpbara i alla krig, medan Artelli och Deckro menar att då krigföringen utvecklas måste även krigföringsprinciper uppdateras.

Det hade också varit intressant att identifiera och pröva andra teorier och uppsättningar av krigföringsprinciper än Tills, i syfte att jämföra och dra slutsatser avseende olika principers förklaringsvärde. Eftersom Till inte på något vis rangordnar sina principer, hade det också varit av intresse att kvantitativt pröva huruvida olika principer empiriskt visar sig vara olika viktiga för seger i historiska slag, även om detta arbetes resultat redan antyder att så är fallet. Med hänsyn till att detta arbete enbart påvisat en korrelation mellan vissa av Tills principer och seger, men ej försökt förklara de inverkande kausala mekanismerna, hade det självfallet också varit relevant att försöka göra just detta kvalitativt.

¹¹⁰ Ångström & Widén 2012, s. 263–264.

¹¹¹ Försvarsmakten 2021, s. 22–23.

Litteratur- och referensförteckning

Artelli, Michael J., och Richard F. Deckro. "Fourth generation operations: principles for the 'Long War'". *Small Wars & Insurgencies* 19, nr 2 (2008): s. 221–37.

Bergström, Göran, och Kristina Boréus. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys". I *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, redigerad av Kristina Boréus och Göran Bergström, 4:e uppl., s. 17–45. Lund: Studentlitteratur, 2018.

Boréus, Kristina, och Sebastian Kohl. "Innehållsanalys". I *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, redigerad av Kristina Boréus och Göran Bergström, 4:e uppl., s. 49–89. Lund: Studentlitteratur, 2018.

Clausewitz, Carl von. *Om kriget*. Översatt av Hjalmar Mårtensson, Klaus-Richard Böhme, och Alf W. Johansson. Stockholm: Bonnier Fakta, 1991.

Dull, Paul S. *A battle history of the Imperial Japanese Navy, 1941-1945*. Annapolis: Naval Institute Press, 1978.

Ekeningren, Ann-Marie, och Jonas Hinnfors. *Uppsatshandbok: Hur du lyckas med din uppsats*. Lund: Studentlitteratur, 2012.

Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns, och Lena Wägerud. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5:e uppl. Stockholm: Wolters Kluwer, 2017.

Försvarsmakten. *TRM DEL 1 2021: Reglemente taktik för marina operationer - Del 1*. Stockholm: Försvarsmakten, 2021.

George, Alexander L., och Andrew Bennet. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2005.

Glenn, Russell W. "No More Principles of War?" *Parameters* 28, nr 1 (1998): s. 48–66.

Hara, Tameichi. *Japanese Destroyer Captain: Pearl Harbor, Guadalcanal, Midway - the Great Naval Battles as Seen Through Japanese Eyes*. Översatt av Tameichi Hara, Fred Saito, och Roger Pineau. Annapolis: Naval Institute Press, 2011.

Hughes, Wayne P., och Robert P. Girrier. *Fleet Tactics and Naval Operations*. 3:e uppl. Annapolis: Naval Institute Press, 2018.

Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte, och Line Christoffersen. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Översatt av Björn Nilsson. 2:a uppl. Stockholm: Liber, 2020.

Lanir, Zvi. "The 'principles of war' and military thinking". *The Journal of Strategic Studies* 16, nr 1 (1993): s. 1–17.

Mahan, Alfred Thayer. *Mahan on Naval Warfare: Selections from the Writings of Rear Admiral Alfred T. Mahan*. Redigerad av Allan Westcott. Mineola, New York: Dover Publications, 1999.

Morison, Samuel Eliot. *History of United States Naval Operations in World War II. Vol. VI, Breaking the Bismarcks Barrier: 22 July 1942-1 May 1944*. 1:a uppl. 15 vol. Boston: Little, Brown and Company, 1950.

Roscoe, Theodore. *United States destroyer operations in World War II*. Annapolis: Naval Institute Press, 1953.

Searle, Alaric. "Inter-service Debate and the Origins of Strategic Culture: The 'Principles of War' in the British Armed Forces, 1919–1939". *War in History* 21, nr 1 (2013): s. 4–32.

Till, Geoffrey. *Seapower: A guide for the twenty-first century*. 4:e uppl. London: Routledge, 2018.

Ångström, Jan, och J.J. Widén. "Adopting a Recipe for Success: Modern Armed Forces and the Institutionalization of the Principles of War". *Comparative Strategy* 31, nr 3 (2012): s. 263–85.

Ångström, Jan, och J.J. Widén. *Contemporary Military Theory: The dynamics of war*. London: Routledge, 2015.